RETTENS DOM (Ottende Afdeling)

24. marts 2011 *

I sag T-384/06,

IBP Ltd, Tipton (Det Forenede Kongerige),

International Building Products France SA, Sartrouville (Frankrig),

ved M. Clough, QC, og solicitor A. Aldred,

sagsøgere,

mod

Europa-Kommissionen ved F. Castillo de la Torre og V. Bottka, som befuldmægtigede,

sagsøgt,

* Processprog: engelsk.

angående en påstand om delvis annullation af Kommissionens beslutning K(2006) 4180 af 20. september 2006 om en procedure efter artikel 81 [EF] og artikel 53 i EØS-aftalen (sag COMP/F-1/38.121 — Fittings) og subsidiært en påstand om nedsættelse af den bøde, som sagsøgerne er blevet pålagt ved den nævnte beslutning,

har

RETTEN (Ottende Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, M.E. Martins Ribeiro, og dommerne N. Wahl (refererende dommer) og A. Dittrich,

justitssekretær: fuldmægtig T. Weiler,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 4. februar 2010,

afsagt følgende

Dom

Tvistens baggrund

1 Ved beslutning K(2006) 4180 af 20. september 2006 om en procedure efter artikel 81 [EF] og artikel 53 i EØS-aftalen (sag COMP/F-1/38.121 — Fittings) (resumé i EUT

2007 L 283, s. 63, herefter »den anfægtede beslutning«) fastslog Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, at en række virksomheder havde tilsidesat artikel 81, stk. 1, EF og artikel 53 i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS), idet de i forskellige perioder mellem den 31. december 1988 og den 1. april 2004 deltog i en enkelt, kompleks og vedvarende overtrædelse af de fællesskabsretlige konkurrenceregler i form af en flerhed af konkurrencebegrænsende aftaler og samordnet praksis på markedet for kobberfittings og fittings af kobberlegeringer, der omfatter EØS-området. Overtrædelsen bestod i at fastsætte priser, vedtage prislister, prisnedslag og rabatter, gennemførelsesmekanismer til indførelse af prisforhøjelser, tildeling af nationale markeder og kunder, udveksling af andre handelsmæssige oplysninger samt deltagelse i regelmæssige møder og opretholdelse af andre kontakter for at lette overtrædelsen.

2 Sagsøgerne, IBP Ltd og International Building Products France SA (herefter »IBP France«), var blandt adressaterne for den anfægtede beslutning.

3 IBP France er IBP's 100 %-ejede datterselskab. IBP blev stiftet i 2001 af Oystertec plc med henblik på den 23. november 2001 at erhverve aktiverne i det tidligere holdingselskab IBP fra Delta plc (ligeledes benævnt IBP Ltd, derefter benævnt Aldway Nine Ltd) og aktierne i dets datterselskaber, herunder IBP France. Den 1. juni 2005 ændrede Oystertec navn til Advanced Fluid Connections plc (herefter »AFC«). Den 24. marts 2006 blev dette selskab sat under bobehandling. Den 25. marts 2006 solgte bobestyrerne alle aktiverne i AFC til Celestial Wing Ltd, herunder sagsøgernes og International Building Products GmbH's (herefter »IBP Tyskland«) aktiver. Celestial Wing var på det tidspunkt et datterselskab, der var 100 % ejet af en kapitalfond, Endless LLP. Den 15. september 2006 blev Celestial Wing til Pearl Fittings Ltd (35. betragtning til den anfægtede beslutning). Ved to kendelser af 2. marts 2007 indledte dommer Richards ved High Court of Justice (England & Wales, Det Forenede

Kongerige) insolvensbehandling mod sagsøgerne og udpegede to administratorer for den pågældende periode.

4 Den 9. januar 2001 meddelte Mueller Industries Inc., der er en anden producent af kobberfittings, Kommissionen, at der eksisterede et kartel inden for fittings-industrien og inden for andre beslægtede industrier på markedet for kobberrør, og udtrykte ønske om at samarbejde i henhold til Kommissionens meddelelse om bødefritagelse eller bødenedsættelse i kartelsager (EFT 1996 C 207, s. 4, herefter »samarbejdsmeddelelsen af 1996«) (114. betragtning til den anfægtede beslutning).

5 I forbindelse med en undersøgelse vedrørende kobberrør og kobberfittings foretog Kommissionen den 22. og 23. marts 2001 i henhold til artikel 14, stk. 3, i Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962, første forordning om anvendelse af artikel [81 EF] og [82 EF] (EFT 1959-1962, s. 81), uanmeldte kontrolbesøg hos et antal virksomheder (119. betragtning til den anfægtede beslutning).

6 Efter disse første kontrolundersøgelser opdelte Kommissionen i april 2001 sin undersøgelse vedrørende kobberrør i tre forskellige procedurer, nemlig sag COMP/E-1/38.069 (Kobberrør til VVS), sag COMP/F-1/38.121 (Fittings) og sag COMP/E-1/38.240 (Industrirør) (120. betragtning til den anfægtede beslutning).

7 Den 24. og 25. april 2001 foretog Kommissionen yderligere uanmeldte kontrolbesøg hos Delta plc, et selskab, som står i spidsen for en international ingeniørkoncern, hvis afdeling for »Ingeniørarbejde« bestod af flere fittings-producenter. Disse kontrolundersøgelser vedrørte alene fittings (121. betragtning til den anfægtede beslutning).

8 Fra februar/marts 2002 tilstillede Kommissionen de berørte parter adskillige begæringer om oplysninger i henhold til artikel 11 i forordning nr. 17, og herefter i henhold til artikel 18 i Rådets forordning (EF) nr. 1/2003 af 16. december 2002 om gennemførelse af konkurrencereglerne i artikel 81 [EF] og 82 [EF] (EFT 2003 L 1, s. 1) (122. betragtning til den anfægtede beslutning).

9 I september 2003 indgav IMI plc en anmodning om at blive omfattet af samarbejdsmeddelelsen af 1996. Denne anmodning blev fulgt op af anmodninger fra Delta-koncernen (marts 2004) og FRA.BO SpA (juli 2004). Den sidste anmodning om bødenedsættelse blev indgivet i maj 2005 af Advanced Fluid Connections plc (115.-118. betragtning til den anfægtede beslutning).

10 Den 22. september 2005 indledte Kommissionen i forbindelse med sag COMP/F-38.121 (Fittings) en overtrædelsesprocedure og vedtog en klagepunktsmeddelelse, som bl.a. blev meddelt sagsøgerne (123. og 124. betragtning til den anfægtede beslutning).

11 Den 20. september 2006 vedtog Kommissionen den anfægtede beslutning.

12 Kommissionen fastslog i den anfægtede beslutnings artikel 1, at sagsøgerne havde tilsidesat artikel 81 EF og EØS-aftalens artikel 53 for IBP's vedkommende fra den 23. november 2001 til den 1. april 2004 og for IBP Frances vedkommende fra den 4. april 1998 til den 23. november 2001 (inden for selskabet Delta) og fra den 23. november 2001 til den 1. april 2004 (inden for selskabet AFC).

13 Kommissionen pålagde AFC en bøde på 18,08 mio. EUR for denne overtrædelse, for hvis betaling IBP blev holdt solidarisk ansvarlig for 11,26 mio. EUR [den anfægtede beslutnings artikel 2, litra c), nr. i)] og IBP France for 5,63 mio. EUR [den anfægtede beslutnings artikel 2, litra c), nr. i)]. Kommissionen pålagde desuden Delta en bøde på

28,31 mio. EUR for denne overtrædelse, for hvis betaling IBP France blev holdt solidarisk ansvarlig for 5,63 mio EUR [den anfægtede beslutnings artikel 2, litra c), nr. iii)].

14 Med henblik på at fastsætte den bøde, der er pålagt hver virksomhed, har Kommissionen i den anfægtede beslutning anvendt den metode, der følger af retningslinjerne for beregningen af bøder i henhold til artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17 og artikel 65, stk. 5, [KS] (EFT 1998 C 9, s. 3, herefter »retningslinjerne fra 1998«).

15 Hvad for det første angår fastsættelsen af bødernes udgangsbeløb på grundlag af overtrædelsens grovhed har Kommissionen betegnet overtrædelsen som meget alvorlig på grund af selve overtrædelsens karakter og dens geografiske rækkevidde (755. betragtning til den anfægtede beslutning).

16 Kommissionen fandt dernæst, at der var betydelige forskelle mellem de pågældende virksomheder, og valgte at anvende en differentieret behandling på grundlag af virksomhedernes relative betydning på det pågældende marked, fastsat ved deres markedsandele. På denne baggrund inddelte Kommissionen de berørte virksomheder i seks kategorier (758. betragtning til den anfægtede beslutning).

17 Delta blev placeret i anden kategori, hvor bødens udgangsbeløb var fastsat til 46 mio. EUR, mens AFC blev placeret i tredje kategori, hvor bødens udgangsbeløb var fastsat til 36 mio. EUR (765. betragtning til den anfægtede beslutning).

18 På grund af varigheden af sagsøgernes deltagelse i overtrædelsen blev den første del af udgangsbeløbet for den bøde, der var pålagt IBP France som følge af selskabets deltagelse i overtrædelsen inden for virksomheden Delta, forhøjet med 35 %, og den anden del som følge af selskabets deltagelse i overtrædelsen inden for virksomheden AFC blev forhøjet med 20 %. Udgangsbeløbet for den bøde, der var pålagt IBP, blev forhøjet med 20 %.

19 Den fortsatte deltagelse i overtrædelsen efter Kommissionens kontrolbesøg blev dernæst betragtet som en skærpende omstændighed, der berettigede til en forhøjelse på 60 % af udgangsbeløbet for den bøde, som var pålagt alle Deltas og AFC's virksomheder (785. betragtning til den anfægtede beslutning). Ligeledes blev AFC's udgangsbeløb forhøjet med 50 %, fordi AFC havde afgivet vildledende oplysninger til Kommissionen (790. betragtning til den anfægtede beslutning).

20 Hvad angår IBP blev loftet på 10 % i henhold til artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003, nemlig 11,26 mio. EUR, beregnet på grundlag af IBP's samlede omsætning på verdensplan. Hvad angår IBP France blev loftet på 10 % anvendt på bødens to dele, for hvis betaling virksomheden blev holdt solidarisk ansvarlig sammen med sine to på hinanden følgende moderselskaber. Da disse to dele oversteg loftet på 10 %, blev IBP France anset for solidarisk ansvarlig for betaling af halvdelen af bøden, hvilket svarer til loftet på 10 % for hvert af selskabets to på hinanden efterfølgende moderselskaber.

21 AFC og selskabets datterselskaber fik ikke nedsat bøden i henhold til bestemmelserne i punkt D, stk. 2, første og andet led, i samarbejdsmeddelelsen af 1996 (861.-865. betragtning til den anfægtede beslutning).

Retsforhandlinger og parternes påstande

22 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 13. december 2006 har sagsøgerne anlagt denne sag.

23 Ved kendelse af 28. marts 2007 afviste Rettens præsident sagsøgernes begæring om foreløbige forholdsregler med henblik på at udsætte gennemførelsen af den anfægtede beslutnings artikel 2, litra c) og d).

24 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten (Ottende Afdeling) besluttet at indlede den mundtlige forhandling.

25 Ved skrivelse indleveret til Rettens Justitskontor den 20. januar 2010 meddelte sagsøgerne Retten, at de ikke havde mulighed for at være repræsenteret under retsmødet på grund af deres kritiske finansielle situation. Da Retten fandt, at afholdelsen af et retsmøde var hensigtsmæssigt, for at Kommissionen kunne besvare visse spørgsmål i sagen, som ikke kan besvares fuldt ud ved hjælp af skriftlige indlæg, har Kommissionen afgivet mundtligt indlæg og besvaret mundtlige spørgsmål fra Retten i retsmødet, der blev afholdt den 4. februar 2010.

26 Sagsøgerne har nedlagt følgende påstande:

— Den anfægtede beslutning annulleres i det omfang, den finder anvendelse på sagsøgerne i perioden fra den 23. november 2001 til den 1. april 2004.

— Den bøde, som er pålagt sagsøgerne, annulleres eller nedsættes med et beløb, som Retten finder passende.

— Der anordnes de nødvendige foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse eller en undersøgelse med henblik på at bilægge tvisterne mellem Kommissionen og FRA.BO vedrørende beviserne for møderne i Fédération française des négociants en appareils sanitaires, chauffage, climatisation et canalisations (FNAS) og for telefonopkaldene fra fru B. (FRA.BO), navnlig afhøring af de berørte vidner, herunder af fru I. og fru B., hr. T., hr. H., hr. R. og hr. D. samt alle andre vidner, som Retten finder det nødvendigt at afhøre.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

27 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Frifindelse.

— Sagsøgerne tilpligtes at betale sagens omkostninger, herunder omkostningerne i forbindelse med sagen om foreløbige forholdsregler.

Retlige bemærkninger

28 Til støtte for denne sag har sagsøgerne gjort to anbringender gældende vedrørende henholdsvis tilsidesættelse af artikel 81 EF og urigtig beregning af bøden.

Begæring om foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse eller bevisoptagelse

29 Det bemærkes, at ifølge artikel 68, stk. 1, første afsnit, i Rettens procesreglement kan Retten efter at have hørt parterne af egen drift eller efter anmodning fra parterne bestemme, at bestemte faktiske omstændigheder skal bevises ved vidneførsel. Ifølge den samme bestemmelses andet afsnit skal en parts anmodning om afhøring af et vidne indeholde en angivelse af, hvilke omstændigheder vidnet skal afhøres om, og hvilke grunde der gør afhøringen berettiget.

30 Hvad angår vurderingen af en begæring om foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse fremsat af en af sagens parter bemærkes, at det alene tilkommer Retten at bedømme, om det er nødvendigt at supplere bevismaterialet i de sager, der forelægges til afgørelse (jf. Domstolens dom af 22.11.2007, sag C-260/05 P, Sniace mod Kommissionen, Sml. I, s. 10005, præmis 77 og den deri nævnte retspraksis).

31 Domstolen har således navnlig fastslået, at selv om en anmodning om afhøring af vidner, som fremsættes i stævningen, indeholder en angivelse af, hvilke konkrete faktiske omstændigheder vidnet eller vidnerne skal afhøres om, og hvilke grunde der gør afhøringen berettiget, tilkommer det Retten at vurdere, om anmodningen er berettiget i forhold til sagens genstand og nødvendigheden af at afhøre de pågældende vidner (Domstolens dom af 17.12.1998, sag C-185/95 P, Baustahlgewebe mod Kommissionen, Sml. I, s. 8417, præmis 70, og af 28.6.2005, forenede sager C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P — C-208/02 P og C-213/02 P, Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 5425, præmis 68, samt kendelse af 15.9.2005, sag C-112/04 P, Marlines, ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 38).

32 Med undtagelse af den i den tredje påstand i stævningen nævnte grund har sagsøgerne ikke angivet nogen grund eller begrundelse i det foreliggende tilfælde. Denne begæring kan således ikke tages til følge.

Det første anbringende om tilsidesættelse af artikel 81 EF

Parternes argumenter

33 Sagsøgerne har gjort gældende, at Kommissionen har tilsidesat artikel 81 EF, idet dens konstateringer udgør åbenbare fejlagtige skøn for så vidt angår spørgsmålet, om der foreligger en enkelt og sammenhængende overtrædelse. Sagsøgerne har desuden gjort gældende, at Kommissionen ikke har givet en tilstrækkelig begrundelse for sin beslutning, og at den har tilsidesat deres ret til at blive hørt.

34 Sagsøgerne bestrider Kommissionens vurdering med hensyn til tre væsentlige begivenheder, hvorpå Kommissionen har støttet sig ved antagelsen af, at der forelå en enkelt og sammenhængende overtrædelse. Det drejer sig om sagsøgernes deltagelse i møder i FNAS fra juni 2003 til april 2004, mødet den 18. marts 2004, der fandt sted i Essen med en række konkurrenter, og forskellige telefonopkald mellem to repræsentanter for FRA.BO og IBP Banninger Italia Srl mellem 2001 og april 2004.

35 Hvad angår møderne med FNAS har sagsøgerne indledningsvis understreget, at de ikke i klagepunktsmeddelelsen er blevet beskyldt for overtrædelser i forbindelse

med disse møder. Klagepunktsmeddelelsen var desuden adresseret til FNAS, selv om FNAS ikke var anset for skyldig i overtrædelse af artikel 81.

36 Sagsøgerne har gjort gældende, at Kommissionen har baseret sig på referaterne af møderne i FNAS, der med undtagelse af ét ikke er blevet godkendt af deltagerne. Deltagerne havde alene underskrevet en tilstedeværelsesliste.

37 Sagsøgerne har gjort gældende, at møderne i FNAS ikke forfulgte det samme konkurrencebegrænsende formål. Sagsøgerne henviser for at underbygge deres påstand til fru I.'s erklæring og til en formel invitation til mødet i FNAS den 25. juni 2003, hvor dagsordenen vedrørte et teknisk emne, nemlig den emballage, der er valgt af kundemedlemmerne af FNAS. Sagsøgerne har tilføjet, at fru I. har underskrevet Oystertecs erklæring om selskabets politik for så vidt angår konkurrencebegrænsende praksis. Derudover var møderne i FNAS ikke hemmelige, da kunderne kunne deltage.

38 Sagsøgerne har gjort gældende, at IBP France har forsøgt at distancere sig fra Comap SA's forsøg på at drøfte priser. Sagsøgerne har i den forbindelse påberåbt sig fru I.'s erklæring, der bekræfter, at selskabet altid har handlet for at undgå eller standse drøftelserne om fremtidige priser og udveksling af fortrolige oplysninger under møderne i FNAS.

39 Sagsøgerne har gjort gældende, at hvis IBP Frances prisforhøjelse den 1. januar 2004 blev nævnt under mødet den 3. november 2003 af en mellemhandler, blev kunderne underrettet allerede den 28. oktober 2003, og at oplysningerne således ikke var fortrolige på markedet. Ifølge sagsøgerne var det derudover ikke sandsynligt, at der blev

opnået enighed under mødet den 20. januar 2004 på grund af den stemning af mistillid, der herskede blandt deltagerne.

40 Sagsøgerne har anført, at prisforhøjelserne i løbet af 2004 under alle omstændigheder ikke havde nogen forbindelse med møderne i FNAS. Den prisforhøjelse, som IBP France annoncerede i sin skrivelse af 28. oktober 2003, blev pålagt sagsøgerne af Oystertec. Der findes også andre mulige forklaringer på de prisforhøjelser, der blev indført af Comap og Raccord Orléanais SAS i 2004, navnlig hvad angår stigende råvarepriser.

41 Ifølge sagsøgerne følger det heraf, at møderne i FNAS ikke var en del af en tidligere enkelt og sammenhængende overtrædelse, da formålet med møderne var lovligt og helt forskellig fra formålet med de såkaldte »Super EFMA-møder«, der blev afholdt før eller efter møderne i European Fittings Manufacturers Association (EFMA, Europæisk forening for producenter af fittings).

42 Endelig har sagsøgerne gjort gældende, at Kommissionen har anlagt et åbenbart urigtigt skøn ved at antage, at den geografiske rækkevidde for møderne i FNAS var fælleseuropæisk. Sagsøgerne har anført, at rækkevidden var begrænset til Frankrig, og at der alene blev foretaget henvisninger til emballagen på andre nationale markeder. Ifølge sagsøgerne var der tale om lovlige drøftelser vedrørende krav på andre markeder.

43 Hvad angår mødet i Essen den 18. marts 2004 mellem IBP Tyskland, R Woeste & Co. Yorkshire GmbH og Comap, har sagsøgerne anført, at Kommissionen har foretaget en urigtig vurdering af de faktiske omstændigheder. Sagsøgerne har i den forbindelse gjort gældende, at hr. H. fra IBP Tyskland alene har besvaret spørgsmål om selskabets egne priser, men at der ikke har været nogen diskussion vedrørende den nøjagtige procentdel eller det nøjagtige tidspunkt, hvor forhøjelserne blev iværksat. Disse

oplysninger var desuden ifølge sagsøgerne allerede offentliggjort og var derfor ikke længere fortrolige.

44 Sagsøgerne har desuden anført, at mødet i Essen var en enestående mulighed for at diskutere, men at mødet på ingen måde blev afholdt med overlæg. Ifølge sagsøgerne er der ingen beviser for, at de har forfulgt et formål, der er identisk med det, som fandtes før kontrolbesøgene. Det følger heraf, at Kommissionen i mangel af en »samlet plan« ikke kunne betragte dette møde som en del af den tidligere enkelte og sammenhængende overtrædelse.

45 Endvidere har sagsøgerne anført, at klagepunktet vedrørende mødet i Essen ikke er blevet gjort gældende over for dem i klagepunktsmeddelelsen. Den anfægtede beslutning indeholder i den henseende intet om, at IBP Tyskland eller IBP France muligvis har overtrådt artikel 81 EF.

46 Hvad angår telefonkontakterne mellem sagsøgerne og en række af deres konkurrenter har sagsøgerne anført, at det fremgår af den anfægtede beslutning, at Kommissionen alene har beviser, navnlig hvad angår telefonoversigterne, for så vidt angår perioden mellem den 10. april 2002 og den 17. juli 2003. Kommissionen har derfor anlagt et åbenbart urigtigt skøn ved at antage, at disse beviser understøttede dens konstateringer vedrørende perioden fra marts 2001 til april 2004.

47 For at tilbagevise Kommissionens holdning har sagsøgerne for det første anført, at fru B. (FRA.BO) meget oftere tog initiativ til at kontakte hr. R. (IBP Banninger Italia) end omvendt. Disse opkald var, i modsætning til hvad Kommissionen hævder, kun ca. af en times varighed i alt.

48 Sagsøgerne har derefter gjort gældende, at der findes en anden mulig forklaring på disse telefonopkald, nemlig at selv om den sidste faktura fra IBP Banninger Italia var fremsendt til FRA.BO i september 2002, fortsatte FRA.BO med at kontakte IBP Banninger Italia for at få denne til at aftage dets produkter.

49 Sagsøgerne har endvidere anført, at den periode, som telefonoversigterne dækker, ikke er sammenfaldende med IBP Banninger Italias prisforhøjelser. Desuden viser disse telefonoversigter, at opkaldene faktisk fandt sted, men de beviser ikke opkaldenes indhold. FRA.BO havde udelukkende nedlagt påstande uden at fremlægge beviser eller forelægge detaljerede oplysninger.

50 Endelig har sagsøgerne gjort gældende — som det var tilfældet for IMI og Aalberts Industries NV — at varigheden af deres deltagelse i overtrædelsen burde begrænses til den periode, hvor møderne i FNAS blev afholdt.

51 Sagsøgerne har anført, at det er med urette, at Kommissionen fastslog, at der var tale om en enkelt og sammenhængende overtrædelse. Sagsøgerne fremhæver indledningsvis manglen på en »samlet plan« eller et »identisk formål«. Kommissionen har ifølge sagsøgerne ikke fundet nogen statistiske oplysninger af samme kvalitet som dem, der vedrører perioden før 2001, der beviser kontrolsystemets funktion. Sagsøgerne har desuden gjort gældende, at gennemførelsen af et program hos Oystertec med henblik på opfyldelsen af konkurrenceretlige forpligtelser har »brudt kæden af kontinuitet«, og udelukker således, at der foreligger en enkelt og sammenhængende overtrædelse.

52 Hvad angår de formelle mangler har sagsøgerne for det første anført, at Kommissionen ikke har fremført nogen fyldestgørende begrundelse for, at den har støttet sig på FRA.BO's bevismateriale, der hverken er detaljeret eller bekræftet, og heller ikke har anført, hvorfor den har anvendt det mod sagsøgerne og ikke mod Aalberts Industries.

53 Sagsøgerne har for det andet gjort gældende, at deres ret til at blive hørt er blevet tilsidesat under den administrative procedure. Dette skyldes bl.a. den omstændighed, at Kommissionen i beslutningen har støttet sig på møderne i FNAS i forhold til sagsøgerne, selv om den ikke støttede sig på dem i klagepunktsmeddelelsen, og ligesom den i øvrigt ikke støttede sig på disse møder for så vidt angår AFC, idet den alene har påberåbt sig møderne i forhold til FNAS. Kommissionen har desuden baseret sig på R.'s adfærd, selv om IBP Banninger Italia ikke var adressat for klagepunktsmeddelelsen og aldrig er blevet hørt, og selv om Kommissionen aldrig har erklæret, at fru B.'s påstande udgjorde en tilsidesættelse af artikel 81 EF.

54 Kommissionen har gjort gældende, at anbringendet skal forkastes.

Rettens bemærkninger

55 Det skal i denne henseende bemærkes, at en tilsidesættelse af artikel 81, stk. 1, EF kan foreligge ikke alene ved en enkeltstående handling, men også ved en række handlinger eller en sammenhængende adfærd. Når de forskellige handlinger indgår i en »samlet plan«, fordi de har det samme formål, nemlig at fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet, kan Kommissionen med rette pålægge ansvaret for disse handlinger på grundlag af deltagelsen i overtrædelsen betragtet i sin helhed (Domstolens dom af 7.1.2004, forenede sager C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P og C-219/00 P, Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 123, præmis 258).

56 En virksomhed kan endvidere anses for ansvarlig for et kartel i sin helhed, selv om det er godtgjort, at den kun deltog direkte i ét eller flere af kartellets elementer, såfremt virksomheden vidste eller nødvendigvis burde vide, at det ulovlige samarbejde, som

den deltog i, indgik i en samlet plan, og såfremt den samlede plan dækkede samtlige kartellets elementer. Endvidere bemærkes, at en virksomhed, der har deltaget i en enkelt, kompliceret overtrædelse ved egne handlinger, som har haft til formål at bidrage til gennemførelsen af overtrædelsen i dens helhed, for så vidt angår hele det tidsrum, hvor virksomheden har deltaget i den, også kan være ansvarlig for de handlinger, som andre virksomheder har foretaget som led i den samme overtrædelse. Dette er tilfældet, såfremt der er ført bevis for, at den pågældende virksomhed har været bekendt med de øvrige deltageres ulovlige adfærd eller med rimelighed har kunnet forudse denne, og at den har været indstillet på at løbe den dermed forbundne risiko (Domstolens dom af 8.7.1999, sag C-49/92 P, Kommissionen mod Anic Partecipazioni, Sml. I, s. 4125, præmis 203).

57 Hvad angår bevisførelsen i forbindelse med en overtrædelse af artikel 81, stk. 1, EF skal det bemærkes, at Kommissionen skal fremlægge præcise og samstemmende beviser for sine faste overbevisning om, at den påståede overtrædelse har fundet sted (jf. i denne retning Domstolens dom af 28.3.1984, forenede sager 29/83 og 30/83, CRAM og Rheinzink mod Kommissionen, Sml. s. 1679, præmis 20). Er Retten i tvivl, skal dette komme den virksomhed til gode, hvortil den beslutning er rettet, hvori der fastslås en overtrædelse. Retten kan derfor ikke konkludere, at Kommissionen har ført fornødent bevis for den pågældende overtrædelse, hvis den fortsat nærer tvivl vedrørende dette spørgsmål, navnlig i en sag, hvori der er nedlagt påstand om annullation af en beslutning, hvori der pålægges en bøde (Rettens dom af 25.10.2005, sag T-38/02, Groupe Danone mod Kommissionen, Sml. II, s. 4407, præmis 215).

58 Det fremgår endvidere af fast retspraksis, at hver enkelt af de af Kommissionen fremlagte beviser ikke nødvendigvis skal opfylde disse kriterier i forhold til hver enkelt led i overtrædelsen. Det er tilstrækkeligt, at den række indicier, institutionen har påberåbt sig, ud fra en samlet betragtning opfylder dette krav (jf. Rettens dom af 8.7.2004, forenede sager T-67/00, T-68/00, T-71/00 og T-78/00, JFE Engineering m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 2501, præmis 180 og den deri nævnte retspraksis).

59 Det er desuden hyppigt forekommende, at de aktiviteter, som en konkurrencebegrænsende aftale indebærer, gennemføres hemmeligt, at møderne afholdes hemmeligt, og at dokumenterne herom begrænses til et minimum. Selv i tilfælde, hvor Kommissionen opdager dokumenter, der udtrykkeligt viser en ulovlig kontakt mellem erhvervsdrivende, som f.eks. referater fra et møde, er disse normalt kun brudstykkeagtige og spredte, hvorfor det ofte viser sig nødvendigt at rekonstruere visse enkeltheder ved hjælp af følgeslutninger. I de fleste tilfælde må den omstændighed, at der foreligger en konkurrencebegrænsende praksis eller aftale, udledes ved en slutning ud fra et vist antal sammenfaldende omstændigheder og indicier, der, når de betragtes samlet, og i mangel af en anden logisk forklaring kan udgøre beviset for en tilsidesættelse af konkurrencereglerne (dommen i sagen Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 55, præmis 55-57, og af 25.1.2007, forenede sager C-403/04 P og C-405/04 P, Sumitomo Metal Industries mod Kommissionen, Sml. I, s. 729, præmis 51).

60 Hvad angår overtrædelsens varighed påhviler det ligeledes Kommissionen at påvise denne, idet overtrædelsens varighed er en integrerende del af overtrædelsesbegrebet i henhold til artikel 81, stk. 1, EF. Ovennævnte principper finder i den henseende anvendelse (jf. i denne retning Domstolens dom af 21.9.2006, sag C-105/04 P, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied mod Kommissionen, Sml. I, s. 8725, præmis 94-96).

61 Det fremgår endelig af fast retspraksis, at hvis der ikke foreligger en udtrykkelig afstandtagen, kan Kommissionen antage, at virksomheden ikke har bragt overtrædelsen til ophør (jf. i denne retning Domstolens dom af 19.3.2009, C-510/06 P, Archer Daniels Midland mod Kommissionen, Sml. I, s. 1843, præmis 119 ff. og den deri nævnte retspraksis).

62 I det foreliggende tilfælde bemærkes, at IBP France ikke bestrider at have deltaget i kartellet før Kommissionens kontrolundersøgelser i marts 2001.

63 Det bemærkes ligeledes, at de begivenheder, der blev gjort gældende mod sagsøgerne af Kommissionen, nemlig deltagelsen i FNAS' møder, kontakterne mellem sagsøgerne og FRA.BO samt kontakterne, der blev etableret under messen i Essen, ikke i sig selv er blevet bestridt af sagsøgerne. Sagsøgerne bestrider derimod disse begivenheders konkurrencebegrænsende karakter og den omstændighed, at de er en del af en enkelt, kompleks og vedvarende overtrædelse, der er konstateret for perioden før marts 2001.

64 Det skal derfor undersøges, om den adfærd, der er konstateret efter Kommissionens kontrolbesøg i marts 2001, skal betragtes som konkurrencebegrænsende kontakter, og om de giver mulighed for at fastslå, at denne overtrædelse er blevet fortsat.

65 Hvad for det første angår sagsøgernes deltagelse i FNAS' møder fremgår det bl.a. af referaterne fra disse møder, at der under møderne i FNAS' logistikudvalg blev diskuteret prisspørgsmål, såsom fortjeneste i forbindelse med salg og prisforhøjelse på fittings.

66 Det skal således bemærkes, at referatet af 25. juni 2003 henviser til konkurrenternes beslutning, hvorefter »målet […] som minimum [bør] være at sikre, at priserne stabiliseres«. Det fremgår af referatet af den 15. oktober 2003, at Aquatis France SAS, IBP og Comap har givet oplysninger til de andre producenter om fordelingen af deres salg i forskellige produktkategorier og om deres fortjeneste. Under mødet den 3. november 2003 fandt en udveksling af oplysninger om fremtidige prisforhøjelser sted. På samme måde fremgår det af referatet af 20. januar 2004, at efter visse meningsudvekslinger foreslog hr. L. (Comap), at »producenterne orienterer deres kunder om en mulig forhøjelse på 6 %, der er forbundet med prisforhøjelsen for materialet for at afprøve markedsreaktionen, og sideløbende forbedre emballageomkostningen«. Ifølge

dette referat »skal denne forhøjelse for materialet omfatte hele produktudvalget« og at »enhedsprisen for den nye emballage således må forhøjes med 5,3 eller 5,4 %«. Efter dette møde fandt der endelig den 16. februar 2004 et telefonmøde sted, hvorunder hver producent fremlagde sin holdning til den påtænkte prisforhøjelse.

67 Selv om drøftelserne med leverandørerne vedrørende deres anmodning om tilpasning af emballagen ikke havde nogen konsekvenser for så vidt angår konkurrenceretten, og en sådan anmodning medførte ekstra produktionsomkostninger, forholder det sig ikke desto mindre således, at samarbejdet vedrørende den procentdel, der er overvæltet på leverandørerne eller på den del af udgifterne, der kan overtages af producenterne, dog ikke i sig selv er uden virkning på markedet. Det drejer sig om, hvorvidt en virksomhed skal regulere selvstændigt. Det samme gælder fortjeneste i forbindelse med salg og prisforhøjelse på fittings.

68 Hvad for det andet angår de bilaterale kontakter fremgår det af FRA.BO's erklæring, der er afgivet i forbindelse med dens anmodning om bødenedsættelse, og af bevismaterialet, som FRA.BO har fremlagt under den administrative procedure, at udvekslingen af følsomme oplysninger mellem konkurrenterne fortsatte efter Kommissionens kontrolbesøg. Det skal i den forbindelse bemærkes, at beviset for indholdet af telefonsamtalerne består af nogle håndskrevne notater, der blev taget under en samtale mellem en repræsentant fra Comap og en repræsentant fra FRA.BO (508.-510. betragtning til den anfægtede beslutning) og et notat vedrørende en samtale mellem en repræsentant fra Aalberts Industries og en repræsentant fra FRA.BO (511. betragtning til den anfægtede beslutning). Det skal imidlertid bemærkes, at et sådant bevis er mangelfuldt for så vidt angår sagsøgerne. FRA.BO's telefonoversigter viser ganske vist, at der faktisk har været kontakt mellem FRA.BO's repræsentant og sagsøgernes repræsentant, men indeholder ikke nogen oplysninger om, hvilke emner der blev drøftet under disse samtaler. Det må derfor fastslås, at Kommissionen udelukkende har lagt FRA.BO's erklæringer til grund for så vidt angår sagsøgerne.

69 I den forbindelse skal det bemærkes, at udtalelser, der er fremsat i forbindelse med politikken for bødenedsættelse, spiller en vigtig rolle. Disse erklæringer, der afgives i virksomheders navn, har en betydelig bevisværdi, idet de giver anledning til betydelige juridiske og økonomiske risici (jf. i denne retning dommen i sagen JFE Engineering m.fl. mod Kommissionen, nævnt i præmis 58 ovenfor, præmis 205 og 211, og dommen i sagen Sumitomo Metal Industries mod Kommissionen, nævnt i præmis 59 ovenfor, præmis 103). Det forholder sig ikke desto mindre således, at en erklæring fra en virksomhed, der beskyldes for at have deltaget i et kartel, hvis rigtighed bestrides af flere andre anklagede virksomheder, dog ikke uden støtte i andre beviser kan betragtes som et tilstrækkeligt bevis for, at en overtrædelse er begået af disse sidste virksomheder (jf. dommen i sagen JFE Engineering m.fl. mod Kommissionen, nævnt i præmis 58 ovenfor, præmis 219 og den deri nævnte retspraksis). Uanset den omstændighed, at det fremgår af den anfægtede beslutning, at disse telefonkontakter ikke kan skyldes krydsleverancer, bortset fra den i juli 2002 (788. betragtning til den anfægtede beslutning), og at Kommissionen har beviser for, at FRA.BO har haft kontakter af konkurrencebegrænsende karakter med andre konkurrenter, skal det fastslås, at idet der ikke er andre indicier, er der ikke ført tilstrækkeligt bevis for det påståede konkurrencebegrænsende indhold af kontakterne mellem FRA.BO og sagsøgerne. Desuden nævner den anfægtede beslutning heller ikke den konkurrencebegrænsende karakter af de bilaterale kontakter mellem sagsøgerne og de øvrige konkurrenter.

70 Hvad for det tredje angår mødet mellem hr. H. (IBP Tyskland) og Comaps repræsentant under messen i Essen den 18. marts 2004, fremgår det af hr. H.'s erklæring, at han har besvaret et spørgsmål om priser, og at IBP havde forudset en prisforhøjelse i slutningen af marts 2004. Da sagsøgerne ikke har ført bevis for, at denne oplysning allerede var offentliggjort, eller at IBP's officielle skrivelse vedrørende denne forhøjelse først blev fremsendt den 30. marts 2004, skal det bemærkes, at der er tale om en kontakt, hvad enten den er isoleret eller ej, der er forbundet med prispolitikken på det tyske marked.

71 Argumentet om, at denne udveksling af oplysninger ikke har en konkurrencebegrænsende karakter på grund af den manglende gensidighed, er ikke relevant. Efter

retspraksis er det ikke et krav, at en udveksling af oplysninger er gensidig, for at den kan krænke princippet om en selvstændig markedsadfærd. Det fremgår i denne forbindelse af retspraksis, at offentliggørelsen af følsomme oplysninger fjerner den usikkerhed, der er med hensyn til konkurrentens fremtidige adfærd, og således har direkte eller indirekte betydning for strategien hos adressaten for oplysningerne (jf. i denne retning Domstolens dom af 23.11.2006, sag C-238/05, Asnef-Equifax og Administración del Estado, Sml. I, s. 11125, præmis 51 og den deri nævnte retspraksis).

72 Herefter må det således konkluderes, at størstedelen af de anfægtede begivenheder, der fandt sted efter Kommissionens kontrolbesøg i marts 2001, dvs. kontakterne i forbindelse med møderne i FNAS og mødet under messen i Essen, havde konkurrencebegrænsende karakter.

73 Hvad angår spørgsmålet om, hvorvidt der er tale om videreførelse af den overtrædelse, som blev konstateret før marts 2001, skal det bemærkes, at denne overtrædelse bestod af en regelmæssig organisering gennem flere år af de multi- og bilaterale kontakter mellem konkurrerende producenter med det formål at indføre ulovlige former for praksis med henblik på en kunstig tilrettelæggelse af fittings-markedets funktion, bl.a. om prisniveauet.

74 Disse kontakter blev etableret under de møder, der blev arrangeret i brancheorganisationerne, mere specifikt inden for EFMA (under de såkaldte »Super EFMA-møder«) på handelsmesser, ved ad hoc-møder og ved gensidig udveksling af synspunkter. Da initiativer med det formål at drøfte en prisforhøjelse generelt ofte blev vedtaget på europæisk plan og resultatet udført på nationalt plan, har producenterne en samordningsproces for egne priser i hvert land og lokale ordninger, som supplerede de prisordninger, der blev vedtaget på europæisk plan.

75 Den anfægtede adfærd, der fandt sted efter marts 2001, bestod desuden af kontakter, der blev etableret i brancheorganisationerne (FNAS' møder), bilaterale kontakter mellem konkurrenter, der vedrører konkurrenceparametre, såsom priser, prisforhøjelser og handelsvilkår, der gælder for kunderne, og kontakter, der blev etableret på handelsmesser (messen i Essen).

76 Da formålet med den konkurrencebegrænsende adfærd, nemlig samarbejdet om priserne, ikke er ændret, er den omstændighed, at visse kendetegn ved eller intensiteten af denne praksis er ændret, ikke relevant for videreførelsen af det pågældende kartel. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at det er sandsynligt, at kartellet efter Kommissionens kontrolbesøg havde en mindre struktureret form, og aktiviteterne var af forskellig intensitet. Det må fastholdes, at den omstændighed, at et kartel kan opleve perioder af forskellig intensitet, imidlertid ikke indebærer, at det kan konkluderes, at kartellet er ophørt.

77 Det skal i den forbindelse bemærkes, at selv om antallet af deltagere i kartellet faldt fra ni til fire efter kontrolbesøgene i marts 2001, var hoveddeltagerne i kartellet før disse kontrolbesøg (nemlig Comap, IBP og IMI's tidligere datterselskaber) stadig involveret i den adfærd, der blev kritiseret efter Kommissionens kontrolbesøg, som det fremgår af den anfægtede beslutning. På samme måde var nogle af disse personer, der allerede havde været involveret i kartellet før marts 2001, også involveret i dette efter dette tidspunkt.

78 Hvad angår den geografiske rækkevidde af overtrædelsen fremgår det, at selv om FNAS' møder alene vedrørte det franske marked, var andre nationale markeder, såsom det tyske, græske og italienske, også omfattet af de konkurrencebegrænsende kontakter mellem konkurrenterne efter marts 2001. Selv om sagsøgerne alene var involveret i kartellet for så vidt angår det tyske og franske marked, må de nødvendigvis

have vidst, at kartellet var mere omfattende, og at også deres konkurrenter havde andre nationale markeder for øje.

79 Da hver enkelt deltagers adfærd, herunder sagsøgernes adfærd, tilsigtede at forfølge det samme konkurrencebegrænsende formål, nemlig at begrænse konkurrencen på markedet for fittings ved koordinering af priser og prisforhøjelser og udveksling af følsomme oplysninger, har Kommissionen med rette kunnet antage, at der var tale om en fortsættelse af en tidligere overtrædelse.

80 Sagsøgernes øvrige argumenter inden for rammerne af dette anbringende, nemlig om, at referaterne af møderne i FNAS ikke var godkendt, at FNAS ikke i sig selv er adressat for den anfægtede beslutning, og at programmet for bekæmpelse af den konkurrencebegrænsende adfærd var gældende, ændrer ikke på denne konstatering.

81 Hvad for det første angår argumentet om, at referaterne fra møder i FNAS ikke er godkendt, er dette uden betydning. Det er således ubestridt, at sagsøgerne var repræsenteret på disse møder. Da disse mødereferater var sendt til sagsøgerne, havde de mulighed for enten skriftligt eller under næste møde at korrigere dem eller bemærke, at de var uenige.

82 Hvad for det andet angår argumentet om, at FNAS ikke i sig selv er adressat for den anfægtede beslutning, er dette også uden betydning. Det skal i den forbindelse bemærkes, at det fremgår af 606. betragtning til den anfægtede beslutning, at Kommissionen har fastslået, at »hvis der foreligger oplysninger, der tyder på, at producenterne har indgået en aftale, som de ifølge [AFC] har gennemført, er der intet, der tyder

på, at FNAS aktivt har påtaget sig den opgave, den var blevet tildelt af producenterne, og at den reelt lettede gennemførelsen af aftalen«. Der er derfor med rette, at Kommissionen i 607. betragtning til den anfægtede beslutning har fastslået, at FNAS ikke deltog i den pågældende aftale og dermed ikke kunne være en af adressaterne for den anfægtede beslutning.

83 Hvad for det tredje angår argumentet om, at programmet for bekæmpelse af den konkurrencebegrænsende adfærd fandt anvendelse, skal det bemærkes, at den omstændighed, at sagsøgerne havde gennemført et »compliance programme«, ikke ændrer på, at sagsøgerne har deltaget i de konkurrencebegrænsende møder. Det skal desuden fastslås, at der ikke foreligger nogen dokumenter, der giver mulighed for at konstatere, at sagsøgerne har taget offentlig afstand fra kartellet.

84 Hvad for det fjerde angår påstanden om, overtrædelsen vedrørende møderne i FNAS ikke var gjort gældende over for sagsøgerne i klagepunktsmeddelelsen, og at deres ret til forsvar derfor er blevet tilsidesat, skal det bemærkes, at sagsøgerne selv i deres anmodning om bødenedsættelse har fremlagt referaterne fra FNAS, og at Kommissionen efterfølgende har angivet i klagepunktsmeddelelsen, at den finder, at de konkurrencebegrænsende kontakter, herunder de kontakter, der blev knyttet under møderne i FNAS, er en del af den enkelte og sammenhængende overtrædelse.

85 Det følger af alle de ovenstående betragtninger, at det første anbringende bør forkastes.

Det andet anbringende om urigtig beregning af bøden

Parternes argumenter

86 Sagsøgerne har for det første anført, at den bøde, som IBP France er pålagt, overstiger 10 % af selskabets omsætning, der kun var 4 896 000 EUR i 2005. Den pålagte bøde skulle følgelig være begrænset til 489 600 EUR.

87 Sagsøgerne har også anført, at bøden på 5,63 mio. EUR er blevet pålagt IBP France to gange for den samme adfærd, første gang i den periode, hvor selskabet tilhørte Delta, og anden gang i den periode, hvor det tilhørte AFC.

88 Hvad angår anvendelsen af retningslinjerne fra 1998 har sagsøgerne fremført flere argumenter mod Kommissionens fremgangsmåde. Sagsøgerne har for det første anført, at overtrædelsen burde betegnes som »lidet alvorlig« og ikke som »meget alvorlig«. Sagsøgerne henviser for at underbygge deres påstand til Oystertecs politikændring, til den afstandtagen i forhold til kartellet, de har udvist, og til den omstændighed, at Kommissionen aldrig har beskyldt dem for at have deltaget i en »meget alvorlig« overtrædelse.

89 Sagsøgerne har for det andet gjort gældende, at overtrædelsens varighed, der er godtgjort for deres vedkommende, kun er syv måneder, selv om deres deltagelse efter Kommissionens beregning varede to år og fire måneder. Sagsøgerne påstår desuden at have været udsat for forskelsbehandling i forhold til Aalberts Industries, der ikke

er fundet skyldig i at have deltaget i en overtrædelse i perioden fra 2001 til juni 2003, og dette til trods for, at Kommissionen ikke rådede over andre beviser i forhold til Aalberts Industries end de beviser, der blev anvendt mod sagsøgerne.

90 Sagsøgerne har for det tredje gjort gældende, at idet Kommissionen har justeret bøden på grundlag af de pågældende virksomheders markedsandele, har den ikke taget hensyn til den omstændighed, at AFC var en »mindre vigtig erhvervsdrivende«. Sagsøgerne har ligeledes anfægtet forhøjelsen af bødens grundbeløb med 60 %, der blev anvendt på dem for ikke at have bragt overtrædelsen til ophør efter Kommissionens kontrolbesøg, idet de har gjort gældende, at de blev først overtaget af AFC den 23. november 2001, dvs. otte måneder efter disse kontrolbesøg.

91 Hvad for det fjerde angår den forhøjelse, der var foretaget på grund af AFC's videregivelse af vildledende oplysninger, har sagsøgerne anført, at Kommissionen har tilsidesat proportionalitetsprincippet ved at anvende en sådan forhøjelse på 50 %. Selv om hr. R. har begået en fejl, kunne Kommissionen således ikke fastslå, at selskabet havde forsøgt at vildlede Kommissionen. Desuden giver forordning nr. 1/2003 alene Kommissionen mulighed for at pålægge en bøde på indtil 1 % af en virksomheds omsætning, når denne virksomhed som svar på en anmodning om oplysninger har tilsendt Kommissionen urigtige eller vildledende oplysninger.

92 Sagsøgerne bestrider desuden troværdigheden af FRA.BO's erklæringer. Sagsøgerne har i denne forbindelse anført, at FRA.BO's beviser ikke er støttet af andre beviser, og at FRA.BO havde al mulig interesse i at skyde skylden på sine konkurrenter for at opnå en nedsættelse af den pålagte bøde.

93 For det femte har sagsøgerne foreholdt Kommissionen, at den alene har henvist til »det pågældende produkt« i den anfægtede beslutning og fuldstændig set bort fra den reelle størrelse af markedet for produktet, der også omfatter produkter såsom plastikfittings.

94 For det sjette har sagsøgerne anført, at hvis de var blevet beskyldt for en overtrædelse, der betegnes som »meget alvorlig«, havde de fremført flere argumenter vedrørende AFC's finansielle vanskeligheder. Ifølge sagsøgerne har Kommissionen desuden tilsidesat deres rettigheder, idet den ikke har undersøgt, om AFC's datterselskaber havde finansiel kapacitet til at betale den pålagte bøde.

95 Sagsøgerne har endelig anført, at Kommissionen har anvendt samarbejdsmeddelelsen af 1996 forkert. Sagsøgerne har navnlig anført, at de havde en berettiget forventning om at opnå en nedsættelse, fordi Kommissionen havde imødekommet deres anmodning om bødenedsættelse. Hvis Kommissionen havde forbehold over for deres anmodning, skulle den have angivet dette.

96 Sagsøgerne har — i modsætning til hvad Kommissionen hævder — anført, at deres samarbejde har skabt en ekstra fordel, bl.a. som følge af bevismaterialet vedrørende møderne i FNAS og det møde, der fandt sted i anledning af messen i Essen. Sagsøgerne har desuden fremlagt oplysninger, der understøtter oplysningerne i FRA.BO's anmodning om bødenedsættelse.

97 Sagsøgerne har desuden gjort gældende, at Kommissionen har tillagt den påståede for sene ansøgningsdato for deres anmodning om bødenedsættelse for stor betydning. Sagsøgerne har gjort gældende, at de efter at have opdaget de mulige konkurrencebegrænsende aktiviteter straks traf foranstaltninger med henblik på at anmode om bødenedsættelsen.

98 Sagsøgerne har for så vidt angår en eventuel anfægtelse af de faktiske omstændigheder gjort gældende, at det fremgår klart af deres anmodning om bødenedsættelse, at de ikke bestrider omstændighederne vedrørende FNAS og mødet, der fandt sted på messen i Essen. Sagsøgerne afviser alene Kommissionens fortolkning til støtte for, at der foreligger en enkelt og sammenhængende overtrædelse. Hvad angår telefonopkaldene har sagsøgerne anført, at de ikke var i stand til at anerkende noget som helst, da disse påstande ikke var underbyggede.

99 Sagsøgerne har udledt heraf, at de i henhold til samarbejdsmeddelelsen af 1996 burde have opnået en nedsættelse af bøden i det mindste svarende til den nedsættelse, Delta har opnået, dvs. 20 %, eller endog en nedsættelse på næsten 50 %, for at der tages hensyn til deres bidrag til bevismaterialet.

100 Kommissionen har påstået dette anbringende forkastet.

Rettens bemærkninger

101 Hvad angår klagepunktet om den påståede overskridelse af loftet på 10 % af den samlede omsætning som omhandlet i artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003, skal det bemærkes, at når adressaten for en beslutning, hvori denne pålægges en bøde af Kommissionen, står i spidsen for en koncern, der udgør en økonomisk enhed, er den omsætning, der skal tages i betragtning i forbindelse med anvendelsen af loftet, koncernens omsætning som helhed. Da den anfægtede beslutning blev vedtaget, var IBP France IBP's 100 %-ejede datterselskab, idet de to selskaber udgjorde én økonomisk enhed. Det er derfor med rette, at Kommissionen har baseret sig på IBP's samlede omsætning ved beregningen af dette loft.

102 Hvad angår klagepunktet om, at bøden på 5,63 mio. EUR er blevet pålagt IBP France to gange for den samme adfærd, første gang i den periode, hvor selskabet tilhørte Delta, og anden gang i den periode, hvor IBP France tilhørte AFC, skal dette forkastes. Den enkelte bøde, der blev pålagt IBP France efter anvendelsen af loftet på 10 %, der blev beregnet på grundlag af IBP's omsætning, blev således delt op i to særskilte dele på grund af selskabets solidariske ansvar, dels med dets tidligere moderselskab, dels med dets nuværende moderselskab.

103 Hvad angår klagepunktet om en fejlagtig anvendelse af retningslinjerne fra 1998 for så vidt angår for det første overtrædelsens grovhed, skal det indledningsvis bemærkes, at sagsøgernes argument om, at begivenhederne efter 2001 ikke havde nogen sammenhæng med en tidligere overtrædelse, allerede er blevet forkastet. Argumentet om, at den adfærd, der blev konstateret efter 2001, ikke kan betegnes som en meget alvorlig overtrædelse, er derfor uden relevans. Horisontale prisfastsættelsesaftaler er således i sig selv meget alvorlige overtrædelser. For det andet ligger det i begrebet »enkelt, kompleks og vedvarende overtrædelse«, at en overtrædelses betegnelse som »meget alvorlig« gælder alle overtrædelsens elementer og hele overtrædelsens varighed. Den omstændighed, at overtrædelsen måtte have gennemgået perioder af forskellig intensitet, ændrer ikke på denne konstatering. Betegnelsen »meget alvorlig« gælder for det tredje alle deltagerne i overtrædelsen. Det individuelle omfang for hver enkelt af de pågældende virksomheder, der har deltaget i overtrædelsen, kan tages i betragtning afhængig af skærpende eller formildende omstændigheder. Endelig er det allerede anført i klagepunktsmeddelelsen, at Kommissionen betragtede overtrædelsen som meget alvorlig. Sagsøgerne kan således ikke med føje gøre gældende, at det kun var IBP France, der var berørt af denne kvalificering.

104 Hvad for det andet angår argumentet om, at sagsøgerne er blevet forskelsbehandlet i forhold til Aalberts Industries for så vidt angår varigheden af deres deltagelse i overtrædelsen, kan dette heller ikke tages til følge. Kommissionen har således efter en helhedsvurdering af beviserne konkluderet, at den ikke havde tilstrækkelig beviser til

at kunne fastslå, at Aalberts Industries deltog i overtrædelsen i perioden umiddelbart efter kontrolbesøgene. IMI, der var forgængeren til Aalberts Industries, har desuden bragt sin deltagelse til ophør umiddelbart efter kontrolbesøgene. Dette var derimod ikke tilfældet for så vidt angår Delta og sagsøgerne, der ikke offentligt tog afstand fra det anfægtede kartel. Selv om Kommissionen i forbindelse med dens bedømmelse af beviser havde tilsidesat princippet om ligebehandling, skal overholdelsen af dette princip ses i sammenhæng med overholdelsen af legalitetsprincippet, hvorefter ingen til egen fordel kan påberåbe sig en ulovlighed, der er begået til fordel for andre.

105 Hvad for det tredje angår argumentet om forhøjelsen af bødens grundbeløb med 60 % på grund af sagsøgernes fortsatte deltagelse i kartellet efter Kommissionens kontrolbesøg skal det bemærkes, at sagsøgerne alene har gjort gældende, at denne forhøjelse er »irrationel«, idet tilbagekøbet af AFC først blev udført den 23. november 2001, og at deres nye direktion omgående tog afstand fra kartellet ved at indføre overensstemmelsesprocedurer. Det skal derfor for det første bemærkes, at sagsøgerne ikke bestrider, at Kommissionen på grund af skærpende omstændigheder er berettiget til at tage hensyn til den omstændighed, at en virksomhed fortsat deltog i en overtrædelse efter påbegyndelsen af den undersøgelse, der var indledt i den forbindelse. For det andet — som allerede fastslået ovenfor — fortsatte sagsøgerne deres deltagelse i kartellet efter marts 2001 uanset iværksættelsen af et program til efterlevelse af fællesskabsreglerne. Sagsøgernes argument kan derfor ikke tages til følge.

106 Hvad for det fjerde angår forhøjelsen af bødens grundbeløb med 50 %, fordi AFC havde afgivet vildledende oplysninger til Kommissionen, fremgår det af 789. betragtning til den anfægtede beslutning, at Kommissionen fandt, at den var blevet vildledt af de modtagne oplysninger, hvilket ifølge Kommissionen bør betragtes som en skærpende omstændighed.

107 I den forbindelse skal det bemærkes, at disse oplysninger bestod af en erklæring, der var vedlagt AFC's svar på klagepunktsmeddelelsen, hvori hr. R (IBP Banninger Italia) har anført, at han ikke har haft kontakt med FRA.BO i den pågældende periode. Efter at være blevet foreholdt nogle af FRA.BO's telefonregninger ændrede hr. R. imidlertid sit svar, dels ved at angive, at han ikke havde nogen erindring om disse kontakter, dels ved at gøre gældende, at disse kontakter ikke havde konkurrenceretlige konsekvenser.

108 Det bemærkes, at uanset om en bøde pålægges i henhold til artikel 23, stk. 1, i forordning nr. 1/2003 eller i henhold til artikel 23, stk. 2, i denne forordning, kan bøden alene pålægges, såfremt den pågældende handling er begået »forsætligt eller uagtsomt«. Desuden giver de skærpende omstændigheder mulighed for at tage hensyn til, hvor alvorlig den enkelte virksomheds deltagelse i overtrædelsen har været, idet forhøjelsen af bøden på grund af skærpende omstændigheder skal være proportionel med den anfægtede adfærds grovhed.

109 Den omstændighed, at forordning nr. 1/2003 giver Kommissionen mulighed for at pålægge en bøde på op til 1 % af en virksomheds omsætning, såfremt der er opstillet forhindringer eller afgivet urigtige eller vildledende oplysninger på en anmodning om oplysninger som en selvstændig overtrædelse, berører ikke muligheden for at betragte dette som en skærpende omstændighed (jf. i denne retning Domstolens dom af 29.6.2006, sag C-308/04 P, SGL Carbon mod Kommissionen, Sml. I, s. 5977, præmis 64). Det bør imidlertid præciseres, at såfremt den første kvalificering antages, udelukker dette muligheden for, at den anden kvalificering antages for så vidt angår den samme adfærd.

110 For så vidt som sagsøgerne har gjort gældende, at proportionalitetsprincippet er tilsidesat, idet lofterne i artikel 23, stk. 1 og 2, i forordning nr. 1/2003 er forskellige, kan Retten ikke tiltræde deres opfattelse. De to bestemmelser vedrører således forskellige overtrædelser.

111 Artikel 23, stk. 1, i forordning nr. 1/2003 finder under alle omstændigheder ikke anvendelse i det foreliggende tilfælde, da der ikke er tale om en anmodning eller forespørgsel i henhold til artikel 18 eller 20 i samme forordning, men om et svar på klagepunktsmeddelelsen, der blev fremsat i forbindelse med udøvelse af retten til forsvar. Selv om det står virksomhederne frit for at besvare eller undlade at besvare spørgsmål, som bliver stillet dem i henhold til artikel 18, stk. 1, i forordning nr. 1/2003, fremgår det af artikel 23, stk. 1, litra a), i denne forordning, at de virksomheder, der har accepteret at besvare spørgsmål, er forpligtet til at meddele rigtige oplysninger. I den forbindelse skal det bemærkes, at henset til opbygningen af forordning nr. 1/2003, gælder forpligtelsen til at meddele rigtige oplysninger også i tilfælde af et svar på klagepunktsmeddelelsen. Det eksisterer ganske vist ikke nogen forpligtelse til at svare på en klagepunktsmeddelelse. Desuden indebærer udøvelsen af retten til forsvar også retten til at bestride bevisværdien af de dokumenter, som Kommissionen baserer sig på. Hvis en virksomhed imidlertid meddeler andre oplysninger, såsom et vidnesudsagn, for at godtgøre, at det bevismateriale, Kommissionen har fremlagt i klagepunktsmeddelelsen, er urigtigt, skal disse oplysninger være rigtige.

112 Den skærpende omstændighed, som Kommissionen har lagt til grund, består i fremlæggelse af vildledende oplysninger. Kommissionen har således kritiseret AFC for at have benægtet, dels at telefonopkaldene fandt sted, dels at disse opkald ifølge denne havde en konkurrencebegrænsende karakter. Uden denne konkurrencebegrænsende karakter kan disse telefonopkald — som Kommissionen selv har erkendt under retsmødet — imidlertid ikke påvirke den pågældende sag og udgør følgelig en skærpende omstændighed.

113 Hvad angår telefonopkaldene skal det bemærkes, at hr. R. i sin første erklæring af 29. november 2005 benægtede, at telefonopkaldene fandt sted, som det allerede er anført i præmis 107 ovenfor. I den forbindelse udtrykte han sin »forståelse for, at fru B. hævder at have haft telefonkontakt med hr. R. i perioden 2001-2005, der sandsynligvis er begrænset til perioden 2002-2004«, men at det var »ukorrekt«. I den ændrede

erklæring af 17. marts 2006 har hr. R. på grundlag af telefonoversigterne udtalt, at han ikke har nogen erindring om disse opkald. Hr. R har undersøgt, om disse opkald fandtes i oversigten for hans mobiltelefon for så vidt angår perioden fra september 2002 til december 2003, og denne bekræftede, at han ikke har ringet til fru B.'s telefonnumre.

114 I den forbindelse skal det bemærkes, at det er sagsøgernes ansvar at undersøge pålideligheden af en erklæring, inden de vedlægger den i deres svar på klagepunktsmeddelelsen, eller i det mindste at undersøge de pågældende telefonoversigter, hvilket i øvrigt er sket med henblik på hr. R.'s ændrede erklæring. Der kan således være tale om en handling, der skyldes uagtsomhed. Den omstændighed, at sagsøgerne efterfølgende har truffet interne foranstaltninger, ændrer intet herved.

115 Hvad angår det andet element skal det dog bemærkes, at der ikke er fremlagt noget bevis til støtte for FRA.BO's erklæring, hvorefter de regelmæssige telefonkontakter med et konkurrencebegrænsende formål har fundet sted med hr. R. (IBP Banninger Italia) (jf. også præmis 69 ovenfor). Det fremgår således af FRA.BO's svar på klagepunktsmeddelelsen, at fru P. og fru B. har udtalt, at de ikke har nogen erindring om indholdet af de enkelte telefonopkald. Ifølge dette svar har fru P. og fru B. alene anført, at de husker, at der generelt fandt mange telefonkontakter sted, herunder kontakter vedrørende drøftelser med konkurrenter om priser og vilkår for kunderne. I erklæringen har fru B. blot angivet at kunne huske at have haft kontakt med hr. R.

116 Det følger heraf, at selv om det var blevet godtgjort, at disse telefonkontakter havde fundet sted, er det ikke blevet fastslået, at der er tale om konkurrencebegrænsende kontakter. Kommissionen har derfor med urette antaget, at fremlæggelsen af de pågældende oplysninger udgjorde en skærpende omstændighed.

117 Det følger af ovenstående bemærkninger, at uanset om forhøjelsen havde været proportionel under de givne omstændigheder, har Kommissionen med urette forhøjet bødens grundbeløb med 50 %. Hvad angår indvirkningen på bødens størrelse skal det bemærkes, at den bøde, der er pålagt sagsøgerne, imidlertid forbliver uændret under hensyntagen til anvendelsen af loftet på 10 % i artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003.

118 Hvad for det femte angår argumentet om, at Kommissionen ikke har afgrænset det relevante marked og alene har henvist til »det pågældende produkt«, skal det bemærkes, at ifølge retspraksis er det marked, der er omfattet af Kommissionens beslutning, som fastslår, at der er tale om en overtrædelse af artikel 81 EF, fastlagt ved aftalerne og aktiviteter inden for kartellet (jf. i denne retning Rettens dom af 15.6.2005, forenede sager T-71/03, T-74/03, T-87/03 og T-91/03, Tokai Carbon m.fl. mod Kommissionen, ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 90). Ifølge 634. betragtning til den anfægtede beslutning viste Kommissionens undersøgelse imidlertid, at på forskellige tidspunkter i kartellets gennemførelsesperiode har alle typer og alle størrelser fittings været genstand for konkurrencebegrænsende drøftelser. Selv hvis man antog, at plastikfittings var en del af markedet for fittings, som sagsøgerne har gjort gældende, fremgår det ikke af sagsakterne, at de var genstand for konkurrencebegrænsende foranstaltninger.

119 Hvad for det sjette angår AFC's finansielle vanskeligheder, og for så vidt som sagsøgerne kritiserer Kommissionen for ikke at have taget hensyn til deres evne til at betale bøden, skal det bemærkes, at dette argument ikke kan tages til følge.

120 Kommissionen er for det første ikke ved bødeudmålingen forpligtet til at tage hensyn til, at en virksomhed befinder sig i en økonomisk underskudssituation, da anerkendelsen af en sådan forpligtelse ville medføre en uberettiget konkurrencemæssig fordel for virksomheder, der er mindre tilpasset til markedsvilkårene (jf. i denne retning Domstolens dom af 8.11.1983, forenede sager 96/82-102/82, 104/82, 105/82, 108/82

og 110/82, IAZ International Belgium m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 3369, præmis 54 og 55, og dommen i sagen Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen, nævnt i præmis 31 ovenfor, præmis 327).

121 For det andet underkender den omstændighed, at betalingsevnen udtrykkeligt er nævnt i punkt 5, litra b), i retningslinjerne fra 1998, ikke denne retspraksis. Betalingsevnen har nemlig kun betydning i »en given social kontekst«, som består i de konsekvenser, som bødebetalingen vil kunne have, bl.a. med hensyn til en forhøjelse af arbejdsløshed eller en negativ påvirkning af de økonomiske sektorer opad eller nedad i forhold til den pågældende virksomhed (dommen i sagen SGL Carbon mod Kommissionen, nævnt i præmis 109 ovenfor, præmis 106).

122 Sagsøgerne har imidlertid ikke fremført nogen omstændighed til støtte for, at der skulle foreligge en sådan kontekst. Sagsøgerne har desuden ikke i egenskab af adressater for klagepunktsmeddelelsen, der indeholdt klassificeringen af overtrædelsen, anmodet Kommissionen om at tage deres manglende evne til at betale bøden i betragtning under den administrative procedure.

123 Hvad endelig angår argumenterne om, at Kommissionen har anvendt samarbejdsmeddelelsen fra 1996 fejlagtigt, idet den har afslået at give sagsøgerne en bødenedsættelse i henhold til bestemmelserne i afsnit D, stk. 2, første og andet led, i denne meddelelse, skal disse ligeledes afvises. Det følger i den forbindelse af fast retspraksis, at en bødenedsættelse, der indrømmes som følge af samarbejde under den administrative procedure, kun er begrundet, såfremt den pågældende virksomheds adfærd har bevirket, at Kommissionens vanskeligheder i forbindelse med at konstatere en overtrædelse og med i givet fald at bringe denne til ophør mindskes (jf. i denne retning Domstolens dom af 16.11.2000, sag C-297/98 P, SCA Holding mod Kommissionen, Sml. I, s. 10101, præmis 36). Det fremgår ligeledes af retspraksis, at en nedsættelse på grundlag af samarbejdsmeddelelsen fra 1996 kun er begrundet, såfremt de fremlagte

oplysninger og den pågældende virksomheds adfærd i almindelighed i denne forbindelse kan betragtes som udtryk for et virkeligt samarbejde fra dennes side (dommen i sagen Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen, nævnt i præmis 31 ovenfor, præmis 388-403, navnlig præmis 395). Det fremgår imidlertid af sagsakterne, at sagsøgernes samarbejde var meget begrænset.

124 Det bemærkes for det første, at AFC har indgivet en anmodning om bødenedsættelse på vegne af koncernen i en meget sen fase af proceduren og efter, at FRA.BO havde indgivet sin anmodning, der allerede havde givet direkte beviser for overtrædelsen. AFC's oplysninger hjalp ganske vist Kommissionen med at fastslå, at der forelå en overtrædelse i perioden fra juni 2003 til april 2004, idet de bekræftede FRA.BO's oplysninger. AFC har imidlertid kun anerkendt et begrænset antal faktiske omstændigheder i perioden efter Kommissionens kontrolbesøg og bestrider, at IBP har deltaget i overtrædelsen i denne periode.

125 For det andet skal det bemærkes, at selv om oplysningerne vedrørende det møde, der fandt sted i anledning af messen i Essen, stammede fra AFC, har sagsøgerne minimaliseret indholdet af denne begivenhed. Det samme gælder de møder, der blev afholdt i FNAS.

126 Endelig kan sagsøgerne ikke i denne forbindelse gøre gældende, at de havde en berettiget forventning til resultatet af deres anmodning om bødenedsættelse. Det præciseres således i bestemmelserne i afsnit E, stk. 2, i samarbejdsmeddelelsen af 1996, at det først er på det tidspunkt, hvor Kommissionen vedtager sin beslutning, at den bedømmer, om betingelserne i meddelelsens afsnit B, C eller D er opfyldt.

127 Det følger af det foranstående som helhed, at det andet anbringende må forkastes, og dermed, at Kommissionen bør frifindes i det hele, uden at det er nødvendigt at træffe afgørelse med hensyn til begæringen om foranstaltninger vedrørende sagens tilrettelæggelse eller bevisoptagelse, som fremsat af sagsøgerne.

Sagens omkostninger

128 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 3, kan Retten fordele sagens omkostninger eller bestemme, at hver part skal bære sine egne omkostninger, hvis hver af parterne henholdsvis taber eller vinder på et eller flere punkter, eller hvor der foreligger ganske særlige grunde. Retten finder, at det på grundlag af en rimelig vurdering af sagens omstændigheder (jf. præmis 117 ovenfor) bør bestemmes, at sagsøgerne bærer deres egne omkostninger og betaler 80 % af Kommissionens omkostninger, og at Kommissionen bærer 20 % af sine egne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Ottende Afdeling):

1) Europa-Kommissionen frifindes.

2) **IBP Ltd og International Building Products France SA bærer deres egne omkostninger og betaler 80 % af Kommissionens omkostninger. De betaler ligeledes deres egne omkostninger samt Kommissionens omkostninger i forbindelse med sagen om foreløbige forholdsregler.**

3) **Kommissionen bærer 20 % af sine egne omkostninger.**

Martins Ribeiro Wahl Dittrich

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 24. marts 2011.

Underskrifter